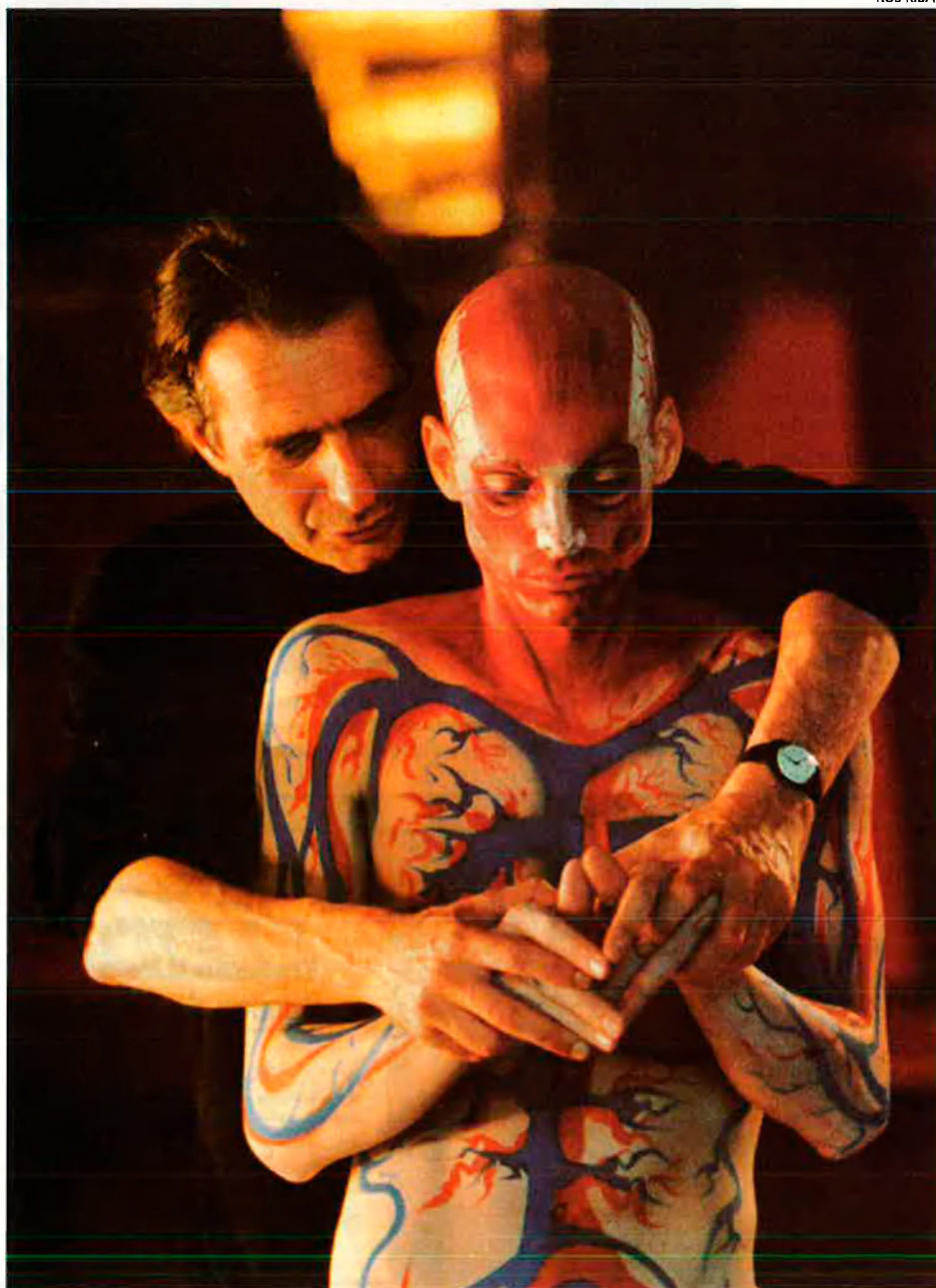

Viatge a la Lluna lorquiana

El dia 14 d'octubre el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona presenta 'Viaje a la luna', l'únic guió cinematogràfic escrit per Lorca i que, per primera vegada, ha estat portat a la pantalla pel pintor i artista Frederic Amat.

ROS RIBAS

“U na pel·lícula muda que parla per ella mateixa”. Així l’ha qualificada el seu director, Frederic Amat. *Viaje a la luna* és una producció complexa que reuneix el treball musical de Pascal Comelade, la coreografia de Cesc Gelabert, la fotografia de Tomàs Pladevall i la postproducció de Mariona Omedes. Les sessions de *Viaje a la luna* al CCCB s’emmarcaren dintre l’exposició de *l’story board*, obra d’Amat, amb alguns objectes més que l’artista ha creat expressament per a la pel·lícula. Alhora, s’hi inaugurarà una àmplia mostra sobre la vida del poeta andalús que, sota el títol *Federico García Lorca, 1898-1936*, reuneix un total de 800 peces, entre fotografies, documents, dibuixos, cartells, audiovisuals, etc., que ajuden a entendre i a recrear la seva trajectòria vital i humana.

D’una durada de vint-i-dos minuts i produïda per Ovideo TV, *Viaje a la luna* farà cap a final d’aquest mes d’octubre a València, on es projectarà en una de les sessions de l’XI Encontre d’Escriptors que s’hi desenvolupa, com cada any, en l’àmbit de les activitats programades al voltant dels Premis Octubre. Posteriorment, anirà a l’Havana, Nova York i Berlín, i s’emetrà en una nit temàtica del canal ARTE, juntament amb *Le chien andalou*, de Buñuel i Dalí.

“Le chien andalou, c’est moi”. S’ha dit que *Viaje a la luna* (1929) va ser la resposta a *Le chien andalou* que Buñuel havia

dirigit aquest mateix any 29. Federico García Lorca era, als ulls del director aragonès i de l'artista empordanès, "le chien andalou". La rèplica no es va fer esperar. Lorca escrivia aquest mateix any les setanta-dues escenes de *Viaje a la luna* i les lliurava al pintor mexicà i fotògraf Emilio Amero perquè en fera el que volguera. Amero va fer un intent de rodar la pel·lícula el 1932 en un terrat, però el projecte caigué com aigua en cistella i restà aturat en la via morta. Del guió, escrit durant l'etapa nova-iorquesa del poeta —durant la qual també creà una obra dramàtica, *El Público*, i el poemari *Poeta en Nueva York*—, poca cosa més se'n va saber fins fa una dècada: només una traducció a l'anglès, dels anys 40, i una publicació accidental en una revista canària són les poques pistes que hi havia del misteriós destí de *Viaje a la luna*. El 1994 l'editorial valenciana Pretextos exhumava el guió oblidat en un calaix d'una tauleta de nit d'una casa d'Oklahoma a què van anar Amero i el seu fill.

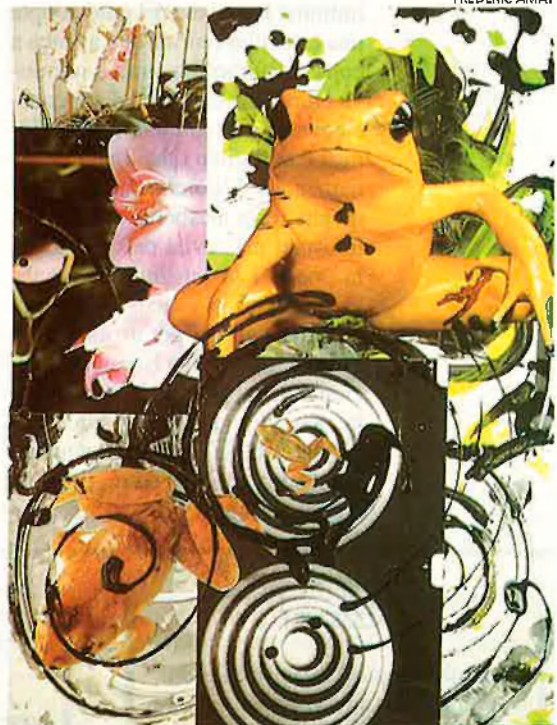
Avui, dotze anys després d'haver col·laborat en l'escenografia i el vestuari de l'obra *El Público*, dirigida per Lluís Pasqual, Frederic Amat torna a submergir-se en l'obra lorquiana i, més concretament, en l'etapa americana del poeta. "No he volgut donar-ne una visió arqueològica —afirma—, ni fer la pel·lícula que hauria fet Lorca, que era, d'una altra banda, un bon conxedor i entusiasta del cinema, com molts artistes de la seva època. Tot i així, he estat fidel a la voluntat de Lorca, sense ser-hi servil".

Enmig de la diversitat i l'heterogeneïtat dels mitjans utilitzats —des de recursos artesanals fins a procediments virtuals—, Frederic Amat ha sabut conservar el que ell es complau a dir-ne la temperatura poètica del guió; perquè *Viaje a la luna* convida a fer "una pel·lícula poètica i és, en definitiva, un poema visual". Per això, contra la fredor gairebé robòtica de milers de formigues creades per ordinador, l'artista va dedicar quatre dies frenètics a pintar-les per sobre, a mà; igualment, una part dels foto-

grames porten, un per un, l'empremta del seu pols. Aquestes interferències artístiques catapulten la producció cinematogràfica més enllà de la pantalla a través d'un diàleg tangent, transversal, amb el gest de l'artista, que vol ser, ara i ací, hereu de la voluntat interdisciplinària i globalitzadora d'aquelles avantguardes històriques.

Però *Viaje a la luna* no conta cap història. O sí. Defuig la narrativa plana i directa per oferir una càrrega poètica rica en indicis, símbols i alguna metàfora. Les setanta-dues escenes se succeeixen sense ordre ni concert aparent. Hom diria que es tracta d'un mosaic inconnex, exempt de sentit i amb una evident voluntat hermètica. *Viaje a la luna* és el viatge a un interior molt humà i íntim, l'interior lorquí, travessant un bosc de símbols que contenen les claus per a copsar una mica més, des d'una perspectiva poètica més que no racional, el poeta andalús. "Viaje a la luna és un viatge a la feminitat —explica Amat—. La lluna és la mítica Selene; és Elena, que és l'únic nom que apareix a la pel·lícula. Però la lluna és alhora una gran metàfora cinematogràfica: la lluna, com el cinema, són unes grans pantalles de plata. La lluna, d'una altra banda, és un ele-

FEDERIC AMAT

ment constant i recurrent en l'obra lorquiana".

La lluna ha estat, al llarg de la història de la humanitat, el gran objecte de desig; d'un desig inassolible fins fa tres dècades. La lluna és l'astre femení per excel·lència, contra el sol, imatge de la força, l'energia i la masculinitat. La lluna és freda, és nit, és intuïció

A la pàgina del costat, Frederic Amat en un moment del rodatge.
A sobre, la presència d'elements simbòlics fa del film un veritable poema visual.

Frederic Amat.
Ha sabut ser fidel al missatge lorquí, sense servilitat, tanmateix.

GLÒRIA MATAMALA

irracional. La lluna és, doncs, viatge al subconscient i, en aquest sentit, transgressió de la moral imposada. *Viaje a la luna* esdevé aleshores un somni, una immersió plena en la medul·la mateixa de la intimitat lorquiana. El guió adopta una estructura onírica que avança a cops de símbol; la sintaxi narrativa emprava els camins del subconscient abans de sotmetre's a una lògica intel·ligible i fàcilment racionalitzable. L'homosexualitat lorquiana resta aleshores velada i es transmet més aviat pels canals de la poesia i la sensibilitat; canals, al capdavall, als quals no pot accedir, perquè no pot arribar-hi, el braç de ferro d'una Espanya tradicional. Hi abunden els símbols de la masculinitat (peixos que agnitzen trets del seu medi aquàtic, arengades mortes entre fulls de diaris), mentre l'obra recupera al

'Viaje a la luna' és una obra onírica, el somni d'una vida que es debat entre 'l'evidència' de la moral i la vidència d'un desig frustrat.

seu pas tota la passió lorquiana amb la màxima intensitat sentimental. *Viaje a la luna* és presonera d'un destí tràgic i frustrant que s'encamina cap al llit de mort, mentre el personatge de l'arlequí, disfressat i maquillat,

s'enfronta amb l'home de les venes, nu, anatòmic, veritable identitat i naturalesa del poeta. "Aquest viatge a la lluna és vist com una frustració. El cas de Federico García Lorca és, sens dubte, el paradigma del desig homosexual ofegat per una moral intransigent. Una situació que hem de traslladar als anys 20, quan no era gens fàcil de manifestar obertament segons quins sentiments. I el motiu del viatge de Lorca a Nova York no va ser solament de descobrir el nou món, sinó d'allunyar-se d'un drama sentimental. Va anar-hi pagat pel seu pare per apaivagar la depressió que li havia causat el trencament d'una relació sentimental. Per Lorca, el viatge als Estats Units i Cuba va significar obrir finestres i sortir d'un món claustrofòbic que era l'Espanya dels anys 20".

A banda de tot, *Viaje a la luna* s'ha d'entendre com el viatge al centre d'una aventura vital. L'obra recupera un cicle acotat entre el naixement i la mort, entre el llit blanc matern, i el llit de mort d'un hospital; entre la infantesa, poc menys que immaculada, tacada de tinta, i una mort glacial en què conflueixen l'experiència vital de Lorca i la imposició moral de la societat del moment. En aquest sentit, *Viaje a la luna* és una obra onírica, el somni d'una vida que es debat entre l'evidència de la moral i la vidència d'un desig, al capdavall, frustrat.

Eliseu T. Climent

ACOSTA'T

La Universitat de València té molt a oferir als seus amics i antics alumnes. Pots demanar el teu butlletí d'inscripció per telèfon, fax, e-mail o correu a:

Amics i Antics Alumnes
de la Universitat de València
Fundació General de la Universitat de València
Patronat Cinc Segles
Pl. Forn de Sant Nicolau, 4. 46001 València
Tel.: 96 398 32 70
Fax: 96 386 46 20
E-mail: amics@uv.es
<http://www.uv.es/~csegles>

Diccionari pràctic d'ús del valencià

Losep Lacreu i altres

Molt útil per als qui aprenen valencià des d'una perspectiva contemporània. Assenyala en cada paraula si el seu ús s'ajusta plenament a la normativa o si és una variant admissible en registres poc formals. Conté més de 600 imatges.

Bromera
"Materials"

Agenda Escolar 98-99 en valencià

- Gran quantitat de seccions
- Activitats
- Suplement especial a tot color
- Plànol de les comarques valencianes
- Participa en el concurs Francesc Ferrer Pastor

Preu: 500 ptes.

Denes 10 Editorial